

Miljö 7 Ängarna - Skottet - Trägrind - Vammen

På väg mot Håvedalen kan man vid Åseröd svänga av söderut, upp på utmarken Tolvmanstegen. Man passerar Mörkebacka, följer Skuggälven förbi ett par torpställen. Efter att ha passerat Ängarna och Skottet kommer man till Trägrind, där Lurkebacken förenar sig med Skuggälven. Skulle man gå upp i bergen på östra sidan i stället för att följa vägen fram till Vammen skulle man kanske komma till Kistemossen och Svartevattnet och den lilla tjärnen Stutögat. Västerut kan man hamna på Femstena rös eller rent av på Häcklefjäll.

Vi befinner oss inte i sagans värld, de fantasieggande namnen till trots. Tolvmanstegen skall uttydas Tolv-mantals-tegen, ett utmarksområde där tolv gårdar eller mantal skall ha haft mark. Exempelvis så går vägen till Vammen över Åseröds, Mörkebackas, Nösteröds, Salens, Liens och Valex marker. Här ligger rester efter de torp och småbruk som hörde det äldre jordbrukslandskapet till. Om ställena finns kvar idag, är det oftast som sommartorp.

Vammen är en gård som har medeltida rötter. Under de svåra årtiondena efter digerdöden har gården, eller del av gården, lagts öde, men så småningom åter tagits i bruk. Den tidigaste säkra uppgiften är om "Lasse på Vammen" från en extraskattelängd 1631, men den förefaller åter ha varit i bruk från 1600-talets slut. Markerna närmast Södra, respektive Norra Vammen hålls öppna och brukas.

Under 17-1800-talens befolkningstryck har den ensligt liggande gården fått sällskap på fjället av torpställena Ängarna, Skottet och Trägrind, samt de idag försvunna Knappedalen och Skuggen. Torpen har tillkommit i samband med ett ökat nyttjande av utmarken under 1800-talet, Ängarna är ev. ännu äldre. De befintliga byggnaderna på dessa ställen har rötter i tidiga 1900-talet och kanske också 1800-talets slut, och bevarar ännu mycket av småbrukskaraktären. De ligger i kanten av små smala dalgångar som fortfarande hålls öppna.

Området representerar den torp- och småbruksbebyggelse som det funnits så rikligt av i fjäll- och utmarksområdena, från medeltiden och fram till för några årtionden sedan.

Motiv: Exempel på torp- och småbruksmiljö, som tillsammans med bl. a. Håvedalen belyser utmarksbrukarens villkor och historia. Här finns både en äldre gård och mer sentida torpetableringar.

Innehåll: Torp- och småbruksmiljö med små öppna dalgångar. Välbevarad bebyggelse.

Kulturmiljömål: Miljöns karaktär skall bevaras. Det innebär att det idag öppna hävdade landskapet fortsatt hålls öppet samt att kulturlämningar, såsom stenmurar, husgrunder och vägar, inom området bevaras. Det innebär också att den befintliga bebyggelsen varsamt underhålls och bevaras, samt att eventuellt nytillkommen bebyggelsen smälter in i miljön.

Tillgänglighet, information, vård: -

Åtgärdsbehov/Rekommendationer: Diskussion om vård och säkerställande. Landskapet måste hållas öppet. Byggnadsvårdsinsatser på någon av ladugårdarna, exempelvis vid Skottet.

Nuvarande skyddsform: -

Att läsa mera:

- Lindholm; Översiktlig kulturlandskapsanalys över kulturmiljön Ängarna, Skottet, Trägrind, Vammen.

FRAMME; ÖDEGÅRDAR I VETTE HÄRAD. KUSTMILJÖN

Bohusläns kust är enligt 4 kap Miljöbalken i sin helhet av riksintresse, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns där. Det område som det är fråga om är mer precist Bohusläns skärgård med en kustremsa om ca tre kilometers bredd. Bohuskusten är ett av flera "nationallandskap" som i miljöbalken fått ett särskilt skydd.

Strömstads del av Bohuskusten ligger i den norra delen som sedan flera år benämns "obrutna kusten", och där en särskild utredning om värdena i landskapet gjordes redan under 1970-talet. De värden i landskapet som berör det kulturhistoriska sammanfattas i miljöbalken så:

- Ursprunglighet inom hela området
- Sammanhängande strand- och skärgårdsområden tillgängliga på allemansrättslig grund samt sammanhängande vackra och ursprungliga landskapspartier, utsiktspunkter
- Högklassiga fornlämningsmiljöer
- Talrika äldre bebyggelse- och verksamhetsmiljöer
- Vetenskapliga natur- och kulturvärden
- En i sig värdefull kombination av högklassiga natur- och kulturvärden

Till detta skall läggas naturvärden, såväl geologiska som biologiska, och de stora värdena för röligt friluftsliv och för turism.

Den nordligaste bohuskustens kulturhistoria skiljer sig något från förhållandena i de sydliga grannkommunerna. De marina näringslivet med fiske och fraktfart har här haft en något annorlunda form, med exempelvis ett mer kustnära fiske. Kosteröarna med sin kombination av kustjordbruk och fiske erbjuder en helt annan miljö än de stora kustområdena längre söderut, där fiske och fiskberedning tillsammans med fraktfart var de helt dominerande näringarna. Naturgeografiskt är det också ett område där skogsförekomster kommer i kontakt med den marina miljön, och en del båtbyggeriverksamhet har också förekommit.

Stenhuggeriverksamheten har varit viktig, och stenbrott och stenublastning har funnits på flera platser. Framförallt gäller detta på östsidan, där de höglänta bergspartierna möter Idefjorden.

De miljöer som är utvalda för att spegla det kustspecifika landskapet är:

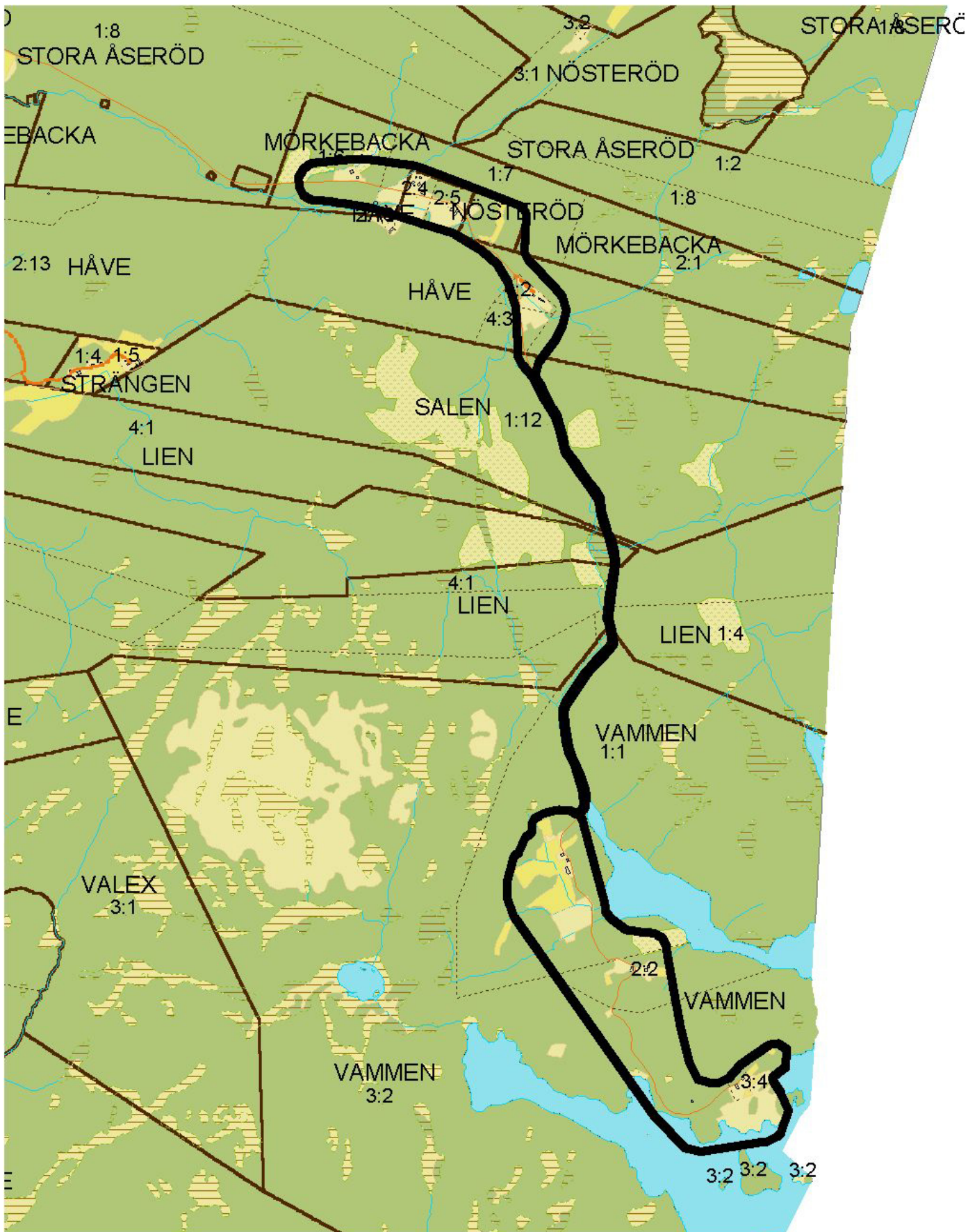
- Kosteröarna (flera delmiljöer som speglar såväl de marina näringarna som jordbruket)
- Ursholmen (fyrmiljö i anslutning till Kosteröarna)
- Råssö-Rundö (centrum för hummerhandel, kustnära jordbruk mm)
- Syd Långö (lämningar från maritima näringar)
- Krokstrand (stenbrottslämningar, välbevarat stenhuggerisamhälle)

Man kan också se hamnmiljön i Strömstad som en del av detta. Det bör också påpekas att det finns flera välbevarade mindre miljöer på flera platser såväl i Kosterarkipelagen (t ex Ramsö) som på de mer kustnära öarna (Tjörnö, Saltö mfl.).

Att läsa mera:

- Länsstyrelsen i Västra Götaland: Kustområdet och skärgården i Bohuslän – en värdebeskrivning av ett nationallandskap enligt 4 kap miljöbalken. Publikation 2000:8.
- Länsstyrelsen i Västra Götaland: Levande Skärgård: Kulturmiljövård. Miljö- och hushållningsprogram. Publikation 2000:6.
- Westerlind; Kustorter i Göteborgs och Bohus län- Strömstads kommun.

Miljö nr 7, Ängarna - Skottet - Trägrind - Vammen

skala 1:20000

